

mjere istih, promatrajući Europu kao jedinstven kulturni kontinent prisiljen da se uvijek ispisuje i propituje kroz svoje teritorijalne granice. Vrijednost zbornika je upravo u toj dvoznačnosti odnosa cjeline i dijelova koji čine Europu i "mjesta Europe", ne samo zato jer se njome opisuju beskrajni primjeri kroz koje se Europa definira kao zbir različitosti, već i zato što se ovim tekstovima ispisuju tragovi dugotrajnog oblikovanja ideje o europskoj kulturnoj jedinstvenosti i posebnosti.

Alja Gudžević

Ljudska prava žena, Razvoj na međunarodnoj i nacionalnoj razini 30 godina nakon usvajanja Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Ivana Radačić i Jelka Vince Pallua, ur., Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb 2011., 360 str.

Diskriminacija žena globalni je problem i, unatoč postojanju međunarodnih i nacionalnih pravnih instrumenata, prisutna je u gotovo svim društvima. Hrvatska spada u red zemalja koje su svojom pravnom regulativom i institucionalnim mehanizmima učinile iskorak u postizanju rodne ravnopravnosti pa tako u nas, osim ravnopravnosti spolova kao ustavne vrednote, postoji i Zakon o ravnopravnosti spolova i niz institucionalnih mehanizama koji bi trebali osigurati i stvarno provođenje ravnopravnosti, poput Pravobraniteljstva za ravnopravnost spolova, Vladinog ureda za ravnopravnost spolova, Koordinacije za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave. K tomu, Hrvatska je potpisnica Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, usvojene 1979. godine, a kod nas na snazi od 1991. godine.

Demokratska društva štite ljudska prava, a ona svoj temelj grade na načelu jednakosti i zabrane diskriminacije. Unatoč tomu, u stvarnome je životu Hrvatska daleko od oživotvorenja ravnopravnosti žena i muškaraca, ljudska prava žena krše se na različite načine.

Konvencija UN-a definira diskriminaciju žena "kao svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha ugrožavanje ili onemogućavanje priznanja, uživanja ili korištenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području na osnovi ravnopravnosti muškaraca i žena, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života".

Najočitiji primjeri kršenja ženskih prava su u slučajevima obiteljskoga i seksualnog nasilja kao i reproduktivnih i seksualnih prava. Valja naglasiti da diskriminacija u većini demokratskih zemalja neće biti izravna već neizravna. Tu neizravnu mnogi će teško prepoznati i osvijestiti, jer je temeljena na nizu predr-

suda i stereotipa ugrađenih u kulturu i društvene vrijednosti pa će upravo zbog toga žene teže naći zaposlenje, ili ostvariti pravo na pristup socijalnim uslugama, a dodatno je zabrinjavajuće što se pronosi kroz obrazovanje i znanost.

Ovaj je zbornik nastao godinu dana nakon istoimene konferencije koju je Institut Ivo Pilar organizirao u suradnji sa Uredom za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske 27. i 28. svibnja 2010. godine u Zagrebu, u okviru znanstvenih susreta *Annales Pilar*. Konferencija je imala međunarodni karakter pa su u zborniku, osim hrvatskih autorica i autora, objavljeni radovi autorica iz Bosne i Hercegovine, Nizozemske i Velike Britanije. Raznolikosti pristupa u propitivanju stanja ljudskih prava žena na nacionalnoj i međunarodnoj razini pridonosi i različitost autora koji ne dolaze isključivo iz znanstvenog okruženja, već i iz organizacija civilnoga društva koje se bave promicanjem i zaštitom ženskih ljudskih prava.

Struktura zbornika slijedi strukturu konferencije pa su radovi podijeljeni u sedam tematskih cjelina. Prvi tematski blok "Razvoj ljudskih prava žena i rodne ravnopravnosti" donosi dva rada. Helena Štimac Radin piše o izvještavanju Republike Hrvatske o primjeni Konvencije UN-a o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, dok Ivana Radačić analizira praksu Europskog suda za ljudska prava u zaštiti ljudskih prava žena. Drugi blok "Ženska ljudska prava i religijske zajednice" donosi tri teksta. O pravima žena u židovskom braku piše Judith Frishman, Jadranka Rebeka Anić problematizira rodne predrasude u kršćanstvu, dok Zilka Spahić-Šiljak u svome radu analizira odnos islama prema ženskom dostojanstvu, rodne teorije u islamu te prakse stavljanja rezervi na UN-ovu Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije prema ženama u muslimanskim zemljama. U trećem dijelu zbornika "Rodni stereotipi, predrasude i diskriminacija" okupljeni su radovi Nadežde Čačinović o stereotipima u filozofskoj tradiciji, Smiljane Leinert Novosel koja pak analizira empirijsko istraživanje iz 2009. godine o percepciji građana o rodnoj diskriminaciji u politici i Sanje Sarnavke koja razmatra aspekte rodne ravnopravnosti u emisiji "Otvoreno" Hrvatske televizije. Sljedeći je tematski blok posvećen ženama i visokom obrazovanju. U njemu je objavljen tekst Jelke Vince Pallua u kojemu autorica analizira diskriminaciju žena unutar sustava visokoga obrazovanja, poentirajući da bez jednakosti prava na obrazovanje nema niti unaprjeđenja položaja žena u drugim segmentima života. Biljana Kašić propituje mogućnosti feminističke kritike i subverzivnost ženskih studija unutar institucionalnog visokog obrazovanja, dok liječnica Elizabeth Poskitt iz Velike Britanije predstavlja rad udruge *Međunarodna federacija visokoobrazovanih žena*. Peto je poglavlje posvećeno pravima žena u sferi rada i socijalne skrbi. Mario Vinković u svome tekstu pokazuje manjkavosti institucionalnih mehanizama zaštite žena i posljedice neizravne diskriminacije žena na tržištu rada. Ivana Kapor Šafranko pak upozorava da su žene rastrgane između obitelji i posla te smatra nužnim donošenje strategije razvoja upravljanja ženskim radnim potencijalom. O rodnim dimenzijama beskućništva na temelju provedenog istraživanja pišu autorice Lynette Šikić-Mičanović i Marija Geiger Zeman. Igor Martinović autor je jedinoga teksta objavljenog u pretposljednem bloku o nasilju nad ženama. On se bavi analizom sudske prakse i pravnom regulativom obiteljskog nasilja te nudi alternativno rješenje za poboljšavanje pravne regulative. Posljednje,

sedmo poglavlje posvećeno je reproduktivnim pravima. Donosi članak Alison Diduck u kojemu se autorica zalaže za provođenje politike supstancijalne jednakosti s muškarcima. Naime, u kontekstu reproduktivnih prava nije moguće pronaći univerzalno primjenjivu formulaciju jednakosti. Smatra da je u tom slučaju bitno prepoznavanje bioloških razlika umjesto njihova potiskivanja. Drugi rad u ovome bloku, ujedno i posljednji, rad je Branke Galić koja analizira politiku reproduktivnih prava u Hrvatskoj posljednjih desetljeća. Pokazuje se da se u nas podcjenjuje reproduktivni status žena što za posljedicu ima povećavanje rizika reproduktivnog zdravlja žena, stigmatiziranje i porast diskriminacije. Stoga se autorica zauzima za feminističku poziciju žene subjekta donositeljice odluka.

Radovi u ovome zborniku jasno ukazuju na duboki rascjep između *zamišljenog* i *ostvarenog*. Budući da u nas ima razmjerno malo literature koja se bavi tematikom ženskih ljudskih prava, ovaj interdisciplinarni zbornik vrijedan je prinos i svakako poticajno polazište za buduća istraživanja u akademskoj zajednici, kao i konkretna djelovanja na realizaciji ženskih ljudskih prava svakoga od nas.

Željka Jelavić

Kulturna dediščina industrijskih panog / Industrijska kulturna baština, 11. uzbrednice med slovensko in hrvaško etnologijo / 11. hrvatsko-slovenske etnološke paralele, Alenka Černelič Krošelj, Željka Jelavić, Helena Rožman, ur., Slovensko etnološko društvo, Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva 45, Ljubljana 2011., 375 str.

Zbornik *Industrijska kulturna baština* sadrži radove predstavljene na jedanaestim Hrvatsko-slovenskim etnološkim paralelama koje su 2010. godine održane u Krškou. Uz uvodni tekst Helene Rožman, jedne od urednica, zbornik sadrži tri-deset i jedan rad stručnjaka različitih disciplina – ponajprije etnologa, kulturnih i socijalnih antropologa, povjesničara, povjesničara umjetnosti, sociologa, muzeologa i dr., zaposlenih na fakultetima, u različitim istraživačkim institucijama, muzejima i konzervatorskim službama. Takva raznolikost disciplinarnih očista i ustanova zaposlenja koje svakako određuju fokus istraživačkog interesa omogućila je sveobuhvatnije zahvaćanje teme industrijske baštine. Zbornik je tako ponudio raznolike poglede na taj segment baštine, prikazao primjere njezine istraživačke obrade, dokumentacije, zaštite i prezentacije, a zainteresirane će čitatelje upravo zbog brojnih tema zasigurno potaknuti na promišljanja i daljnja istraživanja.

Zbornik je podijeljen u pet cjelina. U prvoj cjelini, naslovljenoj "Očuvanje i revitalizacija industrijske kulturne baštine", početni rad donosi pregled osnovnih